

БАЛХА ГОВЗАЛ

Россе МИДе ший балхаца дувзаденнараш довзаш хилар, мехкарча Миннаца кулгалхочун гІонча

16

НОАХАЛИЙ БУВЗАМ

Шолжа-Шахьарера дешархой экскурси дІахьош хилар; Наьсареруа дагалоаттама, сийлен Мемориале

15

Сердало

WWW.SERDALO.RU

ГІАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№44 (12771)
Лайчилла бутт,
19 ди, 2026 шу

12+

Газет арадувл 1923-ча шера маьтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера «Сердало» газета «Сийлен хьарак» яха орден еннай

БІУХОЙ ХЬАШТАШ

СВО ГІалгІайчера ветеранашта довзийтар кхача мишта кийчбу

4

ЮРТАРА ВАХАР

Наьсарен кхален администраце дийцар, юрташ дегІакхувлара дешаш

6

БОКЪОНАШ ЛОРАЯР

Мехкарча МВД ЦПЭ болхлоша полице колледжа студенташца кхетаче дІайихьар

7

ТІЕМА ДЕШАР

«БПЛА лаборатори» яха кхетаче дІайихьар Наьсареруа дешархошца

11

СВО

«Аьрзи» батальона кулгалхочун гІончаца, кхетаче дІайихьар Халкъа Гуллама спикера

13

www.serdalo.ru Дзен сердало vk.com/gserdalo @gserdalo

ДегІаахар

Вай мехкарча шахьарий, юртий хьал тоаде аьнна; 145,5 млн сом ахча хьахьожадаьд

2

Къаман метта оаз - таьрахьашка гІолла

ГІалгІай мехкара Курскенаькъан ИбрахІим белгалваьлар Ерригача Россе «Къаман курал» яхача преме

8-9

Вай мехкарча шахьарий, юртий хьал тоаде аьнна; 145,5 млн сом ахча хьахьожадаьд

ГIазданаькъан Ахьмад

Россе Президента Путин Владимира чIоагIонца юкъеяьккха вахарера гIулакхаш тоадарах йола къаман проект я, мехка йоаржаеш. Укх шерарча программанна юкъеяхача 24 моттигех 20 моттиге болх чакхбаькккха баьннаб. Юхейисача йиъ моттиге болх тIатеIIа дIахьош ба тахан, оагIой бетта 1-гIа ди тIакхачале йистебаьнна хила безаш ба из.

Вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас белгалдечох, программе чудодаш дола рузкъа 145, 5 млн сом да, лайчилла бетта 10-ча дийнахьара хьал теркалдича, 95,9% ахча балхах дIадахийтад. Наьсарера, МагIалбикера, Илдархаr-ГIалий тIара, Шолжа-Шахьарера, иштта юрташкара урамаш, скверaш, гIашлой наькъаш тоадеш дIадахийтад рузкъа. Магасерча йиъ моттигера болх чакхбаькккха бала боахк болхлой, 90%-га кхоачаш кийча я ала йиш я уж моттигаш.

Наьсарера парк тоаеш дIахьош латтар, 111, 6 млн сом ахча дIалаьца, боккха болх ба, таханарча дийнахьа кхоачашдаь гIулакхаш 82%-га кхоачаш да ала йиш я. Дезалашца арабаьнна паргIатта салоIаш ха дIаяхьа аьттув хургба бахархой кастта.

Вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас теркалдечох, 2019-ча шера денз, президентски къаман проектага гIолла вай мехка тоае аьттув баьннаб 254 моттиг, цу юкъе я укх шерара проекташ а. Республикан кулгалхочо белгалдир, из деррига наьха хьал аттачахьа доаккхаш, царна паргIато еш долга.

Мехкадаьцарча телевидене гIолла хургдолча къамаьлага кийчлуш, хаттараш хьатIаухаш латт

Оздой Iийса

Мехкадаьцарча къамаьла юкъе дакъа лаца дагахьа, бахархошкара тайп-тайпара хаттараш да хIара денна хьатIаухаш. ХьатIадоагIача ерача дийнахьа, лайчилла бетта 19-ча дийнахьа, нийсса пхи сахьат даьлча хургья цу оагIонцара кхетаче. Из хоам тхога бера мехкадаь, Паччахьалкхен зарбан болх лелаберашкара.

ДукхагIа дола хаттараш наькъий хьалашца; ЖКХ, ваха-ра оагIонца дувзаденнарашца; иштта дешарца, унахцIенон гIулакхашца дувзаденна да. Терко ца еш дусаргдац цхьаккха хаттар.

Эфире гIолла дашха ца кхийна хаттараш ше-ший оагIонцарча министерствошка дIакхоачийтаргда, боаггIаш бола болх дIахьоргболаш. Мехкадаьга ший хаттар дIадахьийта йиш я +7 (928) 795-78-78 номерах MAX а Telegram а оагIонашка гIолла, иштта «Республикан кулгалхочунга хатта» яхача чат-ботага гIолла Telegram (@lInIya06_bot). Бахархошта хьалхадоаккх, хаттараш хоамаца е видеороликага гIолла мара луш доацилга – цу номерах дIатеха телефон хьаэцаш яц.

Нахацарча къамаьлага хьажа аьттув ба «ВКонтакте» мехкадаь керттерча оагIонга гIолла, иштта «Магас» телеканала эфире гIолла. Цул совгIа, 88.8 FM. оагIонга гIолла радиога ладувгIа йиш я.

ГIаракх яха гIалай моттиг тоаеш, къахьийгар мехка

Баркинхой Мурад

ЖIайрахьа кхалерча Лаьжге боккха болх дIабихьа меттайоалайир ГIаракх яха гIалай юрт. Цу беркатеча гIулакха хетаяьча кхетаче дакъа лаца венавар мехкада Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьла, Паччахьалкхен Думан депутат вола Татренаькъан Муслим, «САФМАР» гIо деча ганза хьалха латта ТIумхой Микаил.

Ийс гIала тхьоврача хана хиннача тайпара меттайоалаеш, къахьийгар болхлоша. Царна юкъера цаI тIема гIала я, пхиъ – нах бахаш хинна гIалаш, иштта кхоъ малхара каш. Из болх дIахьош баьхкараша, цу моттиге гIолла

экскурси дIахьош, дийцар хIара гIала малагIа декхараш долаш хиннай. Цигарча бахархошца къамаьл деш, вай Мехкадас белгалдир, даьшкара хьакхаьча хIама лакха терко еш лораде, хам бе безилга.

«Вай даьй денош дIадаха, уж тайп-тайпарча хIамаех лорабаь гIалаш я уж. Тхьоврача шерашка баьхарий гIулакхаш, Iадаташ, къаман истори дисад царца. Тахан укхаза хьавеча кхетаду; хIара тайпа, фу укх гIалашца дувзаденна доккха истори долаш долга. Наха дагадоагIа мала мичахьа ваьхав, шоай даьй гIулакхаш. Таханарча тIехьен цу ханашка баьхачарцара вIалла хадаргбоаца бувзам ба из», - белгалдир Мехкадас.

Къаьстта баркал кхайкадир цо цу доккхача гIулакха хьалха латтача мецената Гуцаранаькъан Микаила. «САФМАР» тоабан, «Дийндалар» яхача ганза къахьегамца тахан лоамашка меттаоттаеш латтараш дукха гIалаш я.

2023-ча шера дIаболабир из боккха болх, 500 гIала я цу юкъейодараш. Вай мехкара хьабоаккхача кхераца беш ба болх, хIаьта «ТIехьале» яхача тIоговзанчий ишколо къаьнарча тайпара кхера билла Iомабу говзанчаш. ГIаракхага кхачале Кели, ТумагI, Фртуог, ГIолашпхье яха гIалай юрташ меттайоалаеш къахьийгар лоаме.

ГІалгІайчен 103 млн сом лургда ЖКХ, энергетика дегІайоалае

ГІазданаькъан Ахьмад

Россе Паччахьалкхено ГІалгІайченна лургда ЖКХ, энергетика дегІайоалаяра 103 млн сом. Из чудоагІаш да 2022 шера дІадоладаьча республика массайолча оагІорахьара хьаллацара. Из ахча даларо таро лургья вахара хьал тоаде, ЦаІ йолча оператора даькъ тІара болх кердабаккха, болх дика бовзаш бола говзанчаш юкъебаха, хьалаш лоаттадара даькъ тІара болх дика дегІабоалабе. Цу юкъе, наьха вахара хьалашка дІадодар тІакхеташ хургдац - цун башхало меттаоттаеш я федеральни бюджет.

«Цу тайпара новкъостал республикан хьалхара деш дац. 2022 шера, федеральни бюджетера 107 совгІа миллион хьахьожадир ЦаІ йолча оператора болх тоабара, иштта цаІ йолча расчётни центра лаьрхІа. ГІалгІайче мехка 2023 шера маьтсела беттагара 2024 шера ардара беттага кхаччалца хьадера 640,1 миллион сом. Из лаьрхІа дар маьхаш лакхдара хьал аттача даккхара. Цо таро елар, ЦаІ йолча оператора болхлошта деррига алапеш дІадала, иштта йоалах, электроэнерги лелаярах дола декхар дІадала. 2024-2025 шерашка, федеральни ахчаш дІахо а хьадайташ дар. Республиканна тІехьара тІа программаш кхоачашъяра 79,7 миллион сом делар 2025 шера, иштта 132,5 миллион сом делар, республикага доаллаш хинна декхар дІадаккхара. 2026 шера, саькура бетта лаьрхІа дар 98,5 миллион сом дала, 2025 шера лайчилла беттагара 2026 шера тушола беттага кхаччалца йола программаш кхоачашъяра», - аьлар ГІалгІайчен кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмудгаьлас.

Республикан Кулгалхочо яхачох, цох хьабоала пайда гуш ба. ТІеххьарча кхаь шера республикан хин боахама даькъ тІа нийслуш хинна 2 800 хьал тоаде таро хилар, иштта 16 километр хин турбаш хийцар. ЦаІ йолча оператора даькъ тІара таронаш вІашагІтохар бахьан долаш; хица Іалашо яр, хий чудиллара хаттар тоаде таро хилар.

ГІалгІайчен Кулгалхочо белгалдир, коммунальни даькъ тІа кхы а кхоачашданза хаттараш дус. Боахамаш шоай болх тоабара терко тІайохийташ хила деза, цо таро лургья дІадодар цхьан боарам тІа даккха. Цудухьа федеральни ахча юкъедаккха деза, цул совгІа пайда эца хьажа деза, авареш кІезигагІа хулийтара, дика хьалаш лоаттадара.

Республикан кулгалхочо белгалдир, Россе Президента Путин Владимира, Паччахьалкхен Председателя Мишустин Михаила, даим республиканна терко лоаттаярах из деррига деш хилар. Цо аьлар, республиканна ший оагІорахьа тІахьожам лоаттабергба, деррига хьалхашка латта декхараш кхоачаш мишта ду хьожаш, дІадодар нийса леладара. Дикал йола коммунальни хьалаш бахархошта лоаттадар - из керттера да.

Урамашта Іаьржа хий гаьнадаккха, керда хьоарсам дуллаш латт Шолжа-Шахьаре

Баркинхой Мурад

Шолжа-Шахьара мотти-гашка догІан хиш, иштта лоа дашаш хиш увтташ хилара гІулакх меттадоаладе арабаьннаб. Хиш хьаІовргдоацаш болх дІаболабаьб цига. «Сердалога» из хоам бера шахьара администрацера. Шахьара Калинина яхача урамгара Пушкина, Энгельса оалача урамашка гІолла чакхдоалаш, Шолжа чу Іочуотташ, хургда 410 метрага кхоача керда хьоарсам.

Калинина оала урам чукхийттача моттиге улл, из бахьан долаш, тІоадал эттача хиш хьаІовш, бахархошта хьовзам хул цига. Иштта латкъаш хул догІаш эттача Энгельса урам тІара нах а. Хьоарсам бетонаца тоадаь баьннаб болхлой тахан, Пушкина урам тІа къахьегаш ба уж. 30 см шера, 50 см кІоарга сангар йоаккхаш боахк цига. ДІахо, бетон Іочуетта, лакхе аьшка цхарал тІабилла беза цу тІа. Шахьара да вола Іумаранаькъан Аслан ше ва, цига тІахьожаш. Ара тІоадал латтача хана, нах бахача моттигашка Іамарч увтташ хилар чІоагІа хало еш хул, цунга хьежжа боаггІача боараме урамий хьал меттадоаладе лерхІ Шолже.

Шолжа-Шахьарера керда тІий, Аьлен дехьа яхача моттига бахархошта паргІато еш хилар

Оздой Іийса

Аьлен дехьа оала моттиг шахьара керттерча доазонца хотташ хилар Шолжа-Шахьаре тоадаь керда тІий. Шахьареречча моттигий хьал меттадоаладарах йолча къаман проектага гІолла, дІахьош болх хилар цох. Белгалде деза, цу гІулакхо дукхача шерашка наьха сатем боабаь, бахархошта къувлаш хинна кхоачамбоацараш юстартеттилга. «Сердалога» из хоам кхаьчар мехкарча Паччахьалкхера.

Шахьара шин доазон юкъе дукхача хана денз кІоарга ор латташ хилар, наьха паргІато йоаеш дар. Машинашца болхараш, иштта гІаш арабаьннараш, дукха ха йоаеш, гобаькхха кхача безаш хулар шахьаре, къаьстта хало йора цу гІулакхо, арара хаоттам телха ди деча. ТІий дукхача шерашка ца талхаш хилийтара, кхерамзленца дувзаденнарашта къаьстта терко йир болх дІахьош баьхкараша. 50 метрага кхоачаш дІаьха, 12 метр шера да керда тІий.

Шинна оагІонца гІаш леларшта, никъ биллаб цига, гонахьара доазув чудерзадаьд. Цул совгІа, ара боад этача никъ лерттІа гуш хургболаш, тока биъ бІоагІа оттабаьб.

Хий айденна болх хилча тІий дохадергдоацаш, лаьрхІа къахьийгад, хиш юстара дІаухаргдолаш. Аьлен дехьа оалача моттиге бахача наха доккха совгІат хиннад ала йиш я цу гІулакхах, хІана аьлча цар вахарера дукхача хана денз хало еш хинна кхоачамбоацараш меттадоаладеш да из. Шолжа-Шахьарерча администраци хьалхаэтта, дІабихьа боккха болх ба из.

Вай мехкара 200 совгIа дукха бераш дола ноаной, ханал хьалха пенсе бахар

Ужахьанаькъан Хьамзат

Вай мехкара кхоъ е дукхагIа бераш дола ноаной, ханал хьалха пенсе бахийтар. ХIанзолца къоастаяь хиннача ханал хьалха пенсе баха, балхара цIагIа саца аьттув болаш хул дукхача дезалий ноаной. «Сердалога» из хоам бера мехкарча Россе Вахара оагIонцарча ганзера.

Балхара цIагIа Iийна, пенсе баха аьттув хилар бераш дукха хиларга хьежжа да. Кхаь бера нана пенсе яха йиш йолаш я 57 шу даьлча, диъ бер кхедераш – 56 шу даьлча, хIаьта пхиъ е дукхагIа бераш дараш 50 шерга кхаьчача балхара салаIа йиш йолаш ба.

Ханал хьалха пенсе бохийтаргболаш къаоастадаь цхьаццадараш да. Эггара хьалхарча оагIонца, хIара бер бархI шерга кхаччалца ладаь хила еза нана. Масала, цIагIа кхо бер дале, царех зIамагIа долча бера ялх шу мара даьннадаце, пенсе яха аьттув ши шу даьлча хургба цун. ШоллагIа-дале, эггара кIезигагIа 15 шу болх баь стаж хила еза наьна, 30-нел лохагIа йоацаш пенсионни коэффицент а.

ЛоархIамеча кердадарех да, 2026-ча шерарча наджгоанцхой бетта 1-ча дийнахьа денз, бера цхьа шуи ах шуи даллалца цунга хьожаш яькхха ха стажа юкъейодилга. Дукха бераш долча ноаношта стаж дукхагIа хилар аьттув болаш хул.

«Дезал» яхача къаман проектага гIолла бераш долча дезалашта гIо деш ба Россе мехкарча Вахара ганзе. Ший стажаца, пенсионни коэффиценташца дувзаденнараш тахка йиш я тахан Госуслуги яхача портале гIолла.

СВО ГIалгIайчера ветеранашта довзийтар кхача мишта кийчбу

Оздой Iийса

СВО ГIалгIайчен ветеранаш, «Даьхен лорабой» ганза филиало новкъостал а деш, бахар «Умка» ООО яхача дулхах даь даараш арахецача боахаме. Из деш дар шоай доалахьара хIама леладеча наьха болх бовза, СВО доакъашхошта гойта. Ювца проект вIашагIъеллай «Са бизнес» яхача центро, ГIалгIайчен «ПТОиВМ» ДПО АНО дешара центраца цхьана. Из чуйоагIаш я зIамига, юкъера бизнес лелаяра балха. Цу гIулакха керттера бахьан дар компанеша беш бола болх дикагIа бовзийтар, паччахьалкхено, уж хьаллоацаш, малагIа новкъостал ду гойтар.

«Сердало» газетага, «Даьхен лорабой» ганзе ма аллара, цехашка гIолла экскурси йир «Умка» ООО йолча дас Малсаганаькъан Ахьмада. Цо дийцар ший предприяти дегIайоалаярах, дIахо де лерхIачох. Ветеранашта гуш хилар беррига даара кхоачам кийчбара хьалаш, юххера а чам баькхар кийчдаьча даарех.

«Дег чура баркал оал «Даьхен лорабой» ганза филиала, «Са бизнес» яхача Центра иштта дика программа цар гойтарах. Со тешаш ва предприяте болх бIаргабайначул тIехьагIа, цар цох пайда эцаргба», - аьлар СВО ветерана Темарханаькъан Амирана.

Дешара программанна чудоагIаш компанешка хьажарал, кулгалхошца къамаьл хиларал совгIа, кхыйола таронаш а лу бIухошта цар шоашта мегаш бола болх лахара. Цун доакъашхой чакхбоал теоретически, практически оагIонга гIолла, цар кхетаю йоал якхкхара бокъоний таронаш, иштта мах оттабу проекташ дIайолаяра долча хьалашта.

Илдарха-ГIалий тIарча №5 йолча ишколе, денала урок дIайихьар СВО ветеранаша

Баркинхой Мурад

Илдарха-ГIалий тIарча №5 йолча ишколе, Даьхенцарча безамах йола кхетаче дIахьош хилар. Бераш долча баьхкабар тIема операце ветеранаш, цар дийцар тIема аренашкарча доттагIалах, вIаший гIо дарах, лоархIамеча декхарех. Из кхетаче вIашагIъеллараш бар «Даьхен лорабой» яхача ганза мехкарча филиала болхлой. тIема аренашка халача деноех чакхбаьнна бIухой: Хамхой Ислам, Евкуранаькъан Ислам, Дзангенаькъан Хьусен, Темарханаькъан Iамархан, Хазанаькъан Iаьла, Осканаькъан Аслан - бар бераш долча баьхка хиннараш.

«Сердалога» бенача хоамах, хаттар-жоп долаш дIаяхар кхетаче. Ветеранаша дешархошта дийцар, тIема аренашка шоашца нийсденнарех, Даьхенцарча безамах, лерхIамах, моллагIча моттиге кхачарах массахана вIаший тIаотташ, вошал ладеш хила безилгах. Деналах, майралах бизза болча къаман къонгий тIема истореца дувзаденнарашка ладувгIаш, бераша дукха хIама кхетадир.

Белгалде деза, «Даьхен лорабой» яхача ганза филиало ветеранашца бувзам лоаттабеш, иштта йоаржаеш йола кхетачеташ къонача тIехьенна пайда беш йолга.

«Турпала Парта» яхача федеральни проектага гIолла, вай мехка 270 цIерах парташ хьайийллай, тIема операце бIухошта хетаяь ишколашка музейш, иштта кхыйола 97 юкъарлон моттигаш хьаяьй.

тIема аренашка Даьхен хIама лорадеш лаьттарий цIераш йовзийта, эшаш да из деррига.

Шин шера карагIдаьннар

Мехкарча экономикан хIама тоадаларах, дийцар Халкъа Гулламе

ГIазданаькъан Ахьмад

Мехкарча экономически политиках болча оагIон хьалха латтача Хамхой Батыра кулгал деча кхетаче гулбелар Халкъа Гулламе. 2025-2026-ча шерашка республике вахара-экономически оагIонца кхоачашде аьттув баьннарех дийцар депутаташа, экономиках йолча министерствон хьалха латтача Гиренаькъан Исроапила, бизнесмений бокъонаш лораеча Дзовранаькъан Заьлмахас.

«Сердалога» цу моттигера кхаьчача хоамах, цхьан истола гонахьа гулбенна дIайихьача кхетаче, керттера докладчик министр Гиренаькъан Исроапил вар. Цо белгалдечох, 2025-ча шера мехкарча промышленни кхоачама хIама 109 %-га кхоачаш айденнад. Цунга хьежжа, цу оагIонцарча балхаца хьалхаяьннача моттигашта юкъе я вай республика.

Къаьстта лоархIаме моттиг дIалоацаш я 2026-ча шера хьалъе йолаяь кIалах хIамаш ю промышленни технопарк. Цу проекта мах федеральни, моттигера, иштта доалахьара ахча дIалаьрхIача 1 миллиард сомага кхоачаш хул. Технопарко 230 вахархочоа болх бе моттигаш лургья, хьалъяь яьлча.

Дикка хIама тоаденнад ала йиш я юртбоахама оагIонца а. Даькъастен федеральни моттигашта юкъе хьайбаш дебара балхаца дикка белгала да вай тахан. Укх шера юртбоахама кхача 14, 2 миллиард сомага кхоачаш хиннаб ала йиш йолаш да вай. Министро белгалдир, къаман проекташ йоаржаяра тIехьа республиканна 319, 5 миллион сом хьожадаьлга, деррига ахча хьатIаденад кararча хана.

Белгалде деза, бизнесменаш а мехка хIара шера дукхагIа хулаш латтилга. 2026-ча шера гуйран хьалхарча беттага дилача, зIамигача а йоккхача а бизнеса хIама 3,5%-га кхоачаш лакхденнад, цхьацца хIама хьадеш бола бахархой а 16,1%-га кхоачаш дуккхагIа хилар, цIаьхха. Гиренаькъан Исроапила теркалдир мехкарча экономикан хIама дикка тоаде дезилга, туристически оагIонга, индустриальни паркага, промышленни технопаркага, таханарча ханага хьежжа йолча агропаркага гIолла наха болх бе моттигаш Iалашъе езилга. 2025-ча шера карагIдаьннарех дувцаш къамаьл дир цу кхетаче бизнесмений бокъонаш лораярах волча викала Дзоврнаькъан Заьлмахас. Бизнес лерашкара 275 дехар да цунга кхаьча, укх тIехьарча хана.

Хаттараш дувзаденна да боаггIача боараме сотови бувзам цахиларца, физически оагIонцара йоал лакха хиларца, иштта кхыдарашца. Бизнесмений бокъонех волча викала белгалдечох, коммерчески оагIон хIама боаггIача боараме лорадара тIехьа хIама хьадерашта, хьакимашта, депутаташта юкъе массахана бувзам хила беза. Цхьан истола гонахьа гулбеннараша къаьстта лакха терко йир ала деза моттигерча экономикан хIама ма могга тоадара. Таханарча кхоачамбоацарех да мехкарча рузкъан хIама «дотационность» лакха йолаш хилар.

Парламента доакъашхоша белгалдир, цу оагIонцара болх тоабара тIехьа къахьега дезилга. Хамхой Батыра гулбеннарашка дийцар, из хIама меттадоаладара тIехьа массехк оагIонашца дувзаденнарашка гIолла къахьега дезилга. Цу юкъе да МСП дувзаденнарашцара болх, йоал хьагулъяра гIулакх тоадар, инвестицешта лертIа кIийле хилийтар.

Дешара, безача балха низ

ГIалгIай метта хьехархо Ерригроссийски яхье белгалъяьлар

ГIазданаькъан Ахьмад

ГIалгIайчен Халкъа Гулламе лаьрххIа дола вIашагIкхетар хилар гIалгIай мотт, литература хьехаш йола Баденаькъан Iайна езъеш. Цох хилар Ерригроссийски V-ча профессиональни «ДикагIа йола наьна метта, литературан» хьехархо яхача яхьа лауреат. Хьехархочо федеральни боараме дика гойтар вай республика, из юкъеяхар Липецке дIахьош хиннача яхье котваьннача пхийтта дикагIа волча хьехархочоа.

ГIалгIайчен Халкъа Гуллама сийлен грамота елар дешара даькъ тIа дика къахьегарах Баденаькъан Iайнайна Парламента вице-спикера, дешара, культуран, хоамий, политикан комитета кулгалхочо Хаьшанаькъан Азас; иштта унахцIенон, вахара политикан, лаьрххIача тIема операце ветераний, доакъашхой комитета викала Дарсиганаькъан Мухьмада. Парламенте лакха мах оттабир гIалгIай мотт, литература Iомадара даькъ тIа хьехархочо дIахьош болча балха.

Башира Iайнас хьехархочун болх бу 18 шу да. Цу деррига шерашка, боккхача безамца, дег чура дика хеташ, МагIалбика кхален Юкъерча Ачалкхен №15 йолча ишколе дагIача берашта цо хьех эрсий, гIалгIай метташ.

НачIал долча хьехархочо дика дIахьу ший болх. Из я ишколан дешара даькъах йола кулгалхочун гIонча, цо новкъостал ду дешархошта, ший балха новкъосташта шоай таронаш йоаржае.

Ерригроссийски яхь дIахьош, цо дукхача шерашка баьча балха, ше дIахьош йола предмет дика кхетаеш хилара, ший балха даькъ тIа кхоллама болх дика бовзаш хилара лакха мах оттабир, цун болх белгалбир лаьрххIа совгIат луш.

Кararча шера дIахьош хинна Ерригроссийски яхь белггала яр, хIана аьлча из лаьрххIа хьаеллар хилар тов бетта 8-ча дийнахьа, Российски Федераце меттай Ди долаш. Пхе дийнахьа 85 ишколай хьехархочо, иштта берригача мехкарча берий бешамий 46 хьехамчо шоай авторски балхаш гойтар, йийлла урокаш елар, иштта берашта хьийхар. Яхьаш дIахьош хилара керттера маIан дар Россера дукха метташ, культураш хьаллацар; шоайла балха говзал эцар; къаман Iадаташ лорадар. «Методически пхьоалле», «Урок» яхача яхьий хаттарашта юкъе дар ший къаман метта хозал хьагойтарца дувзаденнараш. Ший аргIа тIакхаьчача, Баденаькъан Iайнас яхье еша аьнна хержар, цIихезача гIалгIай поэта Яндаьнаькъан Жамалдий «Со ваьча лоамашка» яха байт.

Цунга гIолла цо гойтар ГIалгIайчен ше морг кхы йоаца хозале, къаман литературан дешай кIоаргал, хозал. Iилма дика довзаш хиларах, из дика терко тIаозаш дIахьеха ховш хиларах, из юкъеяхар дикагIа волча яхьа 15 хьехархочоа.

Ерригроссийски проекте дакъа лацарах дувцаш, Баденаькъан Iайнас, доаккхал деш, дега йIовхалца аьлар, вай боккхача мехка овлангара хьадоагIа лоархIамедар - из цун дукха къамаш хилар да. Цар, ноахалгара ноахалга доалаш, къулба санна лорадаьд шоай культуран мах бараш, дика Iадаташ, ше санна кхы доаца наьна метта дош, цунца да къаман са а.

Хьехархочо лоархI; грамматически бокъонаш лораярца укх заман наьна мотт ховш хилар доалаш дац, аьнна. ЛерттIа кхетам луш волча хьехархочун декхар да хIара наьна метта дош бераште дезадалийтар, цун оаз, цун кIаьда, хоза хилар берашта хоалуш хургдолча оагIорахьа гойтар. ЛоархIаме да кагирхошца дийна къамаьл хилар, шоай хьамсарча мехкацара, лаьттанцара овла, бувзам, гIалгIай метта хозал, кIоаргал царна йовзийтар.

ГIалгIайчен хьехархоша хIара шера кхы а сийрдагIа, балха таронаш гойташ дIахьу ГIалгIайчен дешара моттигаш. ХIара толама тIехьа латт даим къахьегаш, шоай балха говзал лакхъеш, хьехархоша дIахьош бола болх, вай заман дешара таронаш юкъейоахаш, шоай балхацара, дешархошцара безам совбоаккхаш, болх ба хьехархош беш бар.

ХIара дийнахьа цар дIахьоча балха гуш да, кхувш йоагIача тIехьено ший даьй овла бицбергбоацаш, цар вахара никъ сийрда хургболаш, хьамсара мохк, шоай наьна мотт царна безаргболаш хьехархой дукха къахьегаш хилар. Цар берашта дика хьехарал совгIа, уж Iомабу культура, Iадаташ лораде, дика тIехье кхеяра декхар да хьехархоша шоашта хьалха оттадер, иштта мара хургвац дикадар хьакхоллаш, ший къаман, Даьхен накъавоалаш саг.

Къаьстта тахан дIайолла еза кхоанен лард, цудухьа ишкола хьехархоша из декхар кхоачашду, цунца хьакхолл ГIалгIайчен сийрда хургдар.

«Даькъастен Россеташа» Магаса, Наьсарен дешархошта довзийтар тока кхерамзлен хьал

Іалой Муса

«Даькъастен Россетий» болхлоша, республикан дешара моттигашка токацара хьал унзара хилар белгалдеш, дешархошца болх бу.

Цу тайпара кхетаче дІайихьар Магас шахьара №2 йолча ишколе, Наьсарерча №1 йолча ишколе-интернате.

«Ингушэнерго» филиала инженера керттерча гІончас Осканаькъан Ислама хьалхадаьккхар берашта, тока бІоагІий дагІача моттигашта юхе ловзараш де йиш йоацилга. Цо ишта берашта хьехам беш белгалдир, цІагІа а ара а кхерамзлен бокъонаш лорае езилга: тІаьда кулгаш долаш тока гІирсах кулг тоха йиш йоацилга, еха техника лелае кхераме долга. Керттера цар белгалдаь дош дар Іобежача тока саьрга 10 метр гаргаваха йиш йоацилга.

Дийцар дикагІа дІаэцаргдолаш; тока болхлочо дешархошта хьалхадаьккхар «Россети» компане Лампочкина Машай юкъарлон проект «ВКонтакташка» го йиш хилар. Цо ловзара кепара ма дарра хьагойт токацара хьал.

Бераша йоккха терко тІайохийташ ладийгІар, шоашта бакъахьа хета хаттараш делар.

«Берий вахар, могашал лораяр - из тха керттера декхар да. Токацара хІама лораде дезаш да, цудухьа кхерамзлен бокъонаш йовзийта еза. Цу тайпара йийлла урокаш дІаяхьаро таро лу кхувш йоагІача тІехьен вахар лораде, из аттагІа хилийтара терко е», - аьлар «Даькъастен Россети» - «Ингушэнерго» викал волча Осканаькъан Ислама.

Энергетикаша цахаддаш хьехама болх дІахьу дешархошца: дешара шу чакхдаллалца - республикан дешара моттигашка, ахкан хана - ишколашкарча лагерашка.

Наьсарен кхален администраце дийцар, юрташ дегІакхувлара дешаш

Баркинхой Мурадд

Наьсарен кхален кулгалхочо Овшанаькъан Мухарбика, доал деча даькъ тІарча кулгалхошца вІашагІкхетар дІадихьар. Из хетадаь дар, нах бахача моттигашка хьалхашка нийслуш дола хаттараш кхоачашдара. Цига дийца керттера хаттар дар дукха ха йоацаш Сурхо тІа, бокъонах доацаш, хьу тийда моттиг нийсъялар.

«Сердало» газетага, Наьсарен кхален администраце ма аллара, кхетачен доакъашхоша дийцар из хьал тахкар, цу гІулакха чудоагІача боахамашца, бокъонаш лораяра болхлошца цхьана бувзам лелабар, бехкебараш бехктокхаме озар.

Къаьстта дола хаттараш дар вахара-коммунальни даькъ тІа. Цига ишта дийцар ЖКХ хьалаш леладарах дола декхар гулдара дош. Овшанаькъан Мухарбика юрта администрацей кулгалхошта тІадиллар, моттигерча нахаца къамаьл дар, цунца цхьана таронаш лелаеча моттигашца цхьана дІахьош бола болх тоабар. Цул совгІа, кхетаче дийцар; кхален юрташка коммунальни таронаш лелаяра хьал тІахьожам болаш хилийта дезарах. Хьоахадир Пхьилекъонгий-Юрта газа турба хувца езаш хилара. Кхален кулгалхочо терко тІаяхийтар из болх дика а сиха дІабахьа безаш а хилара.

ВІашагІкхетар чакхдоалаш, Овшанаькъан Мухарбика юртарча администрацей кулгалхошта хьалхашка хоадам боллаш дола декхараш оттадир. Цига дийца хаттараш кхоачашдара тІахьожам лоаттабергба.

МагІалбика кхале лаьттан, йоала балхашта тІахьожам бергба

Оздой Ійса

ГІалгІайчен МагІалбика кхален администраце кулгалхочо Къоастой Іаддал-Хьамида балха кхетаче дІайихьар, цу хаттарех болча кулгалхошца. Керттера дийца дош дар доал деча даькъ тІарча лаьттан, йоала болх тІахьожам болаш лелабар.

«Сердало» газетага МагІалбика кхален администраце зарбан болх лелабераша ма аллара, цига дийцар лаьтташ леладара хьал карарча хана миштад хьажар. Къаьстта терко тІаяхийтар лаьттан закон телхадеш йола моттигаш гучаяхара, наха Іаьдала бокъонах доацаш лаьтташ дІалийцадий тахкара.

Кхетаче белгалдир кхален таронаш нийса лелаяра дош. Гулбеннараша дийцар моттигерча бюджете йоалах дола ахча хьагулдара, иштта бахархоша вахара-коммунальни хьалаш леладарах дола декхар хьадалара болх тоабе безаш хилар.

Кхетачен чаккхе еш, Къоастой Іаддал-Хьамида аьлар, уж хаттараш кхоачашде дезарех да, цудухьа администрацей доакъоша шоайла айхха бувзам лелабе беза. Бехктокхаме болча кулгалхошта, дІахо из болх тоабара хоадам бола декхар тІадиллар.

ГІалгІайчен 101 шу даьннача яхархочун пенси меттаоттадир, УПЧ юкъевеначул тІехьагІа

ГІазданаькъан Ахьмад

ГІалгІайчен сага бокъонех волча викалга леткъар 101 шу даьннача ший наьна бокъо меттаоттаяр дехаш йола Магаса яхархо. Цо белгалдир, 2026 шера ардара бутт болалуш, цу йоккхача сага деррига ахчаш совцадаь хилар. ЙоІа яхачох, из ахча цкъарчоа ший аргІагІа йоккхача сага чота тІа хьатІадаьлар, бакъда цул тІехьагІа цу тІера сиха юха дІадихьар: «2026 шера ардара бетта 1-ча дийнахьа, наьна чота тІа воІ валарах луш дола тІема пенси хьадайтад, хІаьта ардара бетта 2-ча дийнахьа страховой оала пенси а хьатІадаьлар. Бакъда цу дийнахьа, 12 сахьат доалача хана, из деррига ахча юха дІадихьар чота тІара».

«Сердало» газетага ГІР йолча УПЧ хоамий-аналитически даькъ тІа ма аллара, из хьал тахкара, ГІалгІайчен сага бокъонех волча викала лаьрххІа дола хаттар дІадахьийтар Россе Вахара ганзе.

ТІахьожама болх дІабихьачул тІехьагІа, гуш хилар цун бахьан. Из дар, 100 шу совгІа даьннача наьха пенсе хьал тохкаш бола тІахьожама болх дІахьош хиларца дувзаденна, цига тувлаяьй из йоккха саг яхаш йола моттиг. ШозлагІа из болх техка баьлча, из дІаязйир, цигара цо пенси ийдергдолаш. Россе Вахара ганзо йоккхача сага деррига тІера дІадихьа хинна ахча- 83 191 сом - юха хьадайтар.

ДПС болхлошта, «Сунт» яха болам дIахьош, ПДД 178-зза бокъонаш телхаеш моттигаш нийсъелар

Ужахьанаькъан Хьамзат

ГIалгIайче гIолла йолча МВД Госавтоинспекце новкъа ха деча къаьсттача болхлоша «Сунт» яха рейд дIайихьар. ТIахьожам бир «Даькъасте» яхача федеральни новкъа, иштта «Наьсаре-МагIалбик» наькъ тIа. Керттера декхар дар, наькъа кхерамзлен бокъонаш лораяр.

«Сердало» газетага, ГIалгIайче гIолла йолча Россе МВД зарбан болх лелабераша яхачох, рейд дIахьош полице юхатехар 178 административни бокъонаш телхаеш дола гIулакх. КастагIа нийслуш дар кораш баьддеш хилар. Уж моттигаш 43 яр. Цул совгIа, ДПС болхлоша соцавир машинашца наькъа бокъонаш телхаеш хинна 19 водитель.

Инспектораша керттера терко тIаяхийтар машина номераш нийса йий хьажара. Цу даькъ тIа 6 моттиг гучаяьлар машиинаш дIаязъянза йолаш, 3 паччахьалкхен дIаязъяра белгало йоацаш, 3 номераш харцахьа йолаш, 2 харцахьа каьхаташ долаш. Цу юкъе нийсделар цаI ший боацача наькъ тIа воагIаш хилар, лаьрххIа дола гIанд доацаш бераца воагIаш хилар.

Цу тайпара 23 автомобила водителаш цу моттиге машина кораш сийрдадаха дезаш хилар, 19 машина лаьрххIача моттиге дIайигар.

Мехкарча МВД ЦПЭ болхлоша полице колледжа студенташца кхетаче дIайихьар

Оздой Iийса

Кагирхой цхьанкхетарий ЦIагIа Даькъастен полице колледжа студенташца кхетаче дIахьош хилар, моттигерча МВД экстремизм яхача зулама духьала къовсам лоаттабеча оагIон болхлой. РФ МВД болхлой Денна хетаяь кхетаче яр цига дIайихьар. Къонабаршта цу оагIонцара лерхIамедараш довзийташ болх ба ала йиш яр цох.

«Сердалога» бенача хоамах, кхоана юристаш хинна къаман хIама лораде дIаотта безача къонабаршта дийцар, экстремизм яхача зуламах лорабала безилга, бIеха гIулакх доаржаде гIертараша дувцар цхьаккха тайпара хьаллаца йиш йоацилга, иштта бола нах хоабенна болх хуле, Iалаьмате сиха Iаьдалга хоам бе безилга.

Къаьстта терко еш дийцар интернета оагIонашка гIолла къонабараш тувлабе, воча хIаман юкъеоза гIертарех, малашб ца ховча нахацарча бувзамах лоравала везилгах. Студентий дукха хаттараш дар МВД болхлошка. Цу дийнахьара кхетаче царна дикка пайда беш, дукха хIама довзийташ хилар, ала деза. Мехкара паргIато, машар лорабеш латтарий хIара дийнахьара декхараш дайзар къонабаршта.

Къамашта юкъера барт лорабарах, дийцар дешархошца мехкарча Тохкама комитета эпсараша

Баркинхой Мурад

«Доккха этнографически диктант» яха XI Халкъашта юкъера болам хьаллоацаш хилар Магасерча №1 йолча ишкола-берий беша дешархой. Республикерча тохкама оагIон болхлой бола Горчхананаькъан Iумар, Йовлой Ахьмадхан, Патанаькъан Хьава баьхкабар цига цар оагIув хьаллаца.

Боккхача мехка истори довзара моттиг хилар цу дийнахьа классах. Россе къамий культура, Iадаташ, оамалаш, метташ шоашта мишта довз гойташ дар бераш. Тохкама моттигера кхаьчача эпсараша къонабаршта хьалхадаьккхар, ший овла бовзар, иштта лоалахарча къамий истори довзаш, лоархIаш хилар хозача гIулакхех долга.

Россе дахача къамашца машаре, барта хила дезилгах дийцар берашта. Боккхача мехкаца дувзаденна дола дукха хIамаш довзийт цу гIулаккхо дешархошта, хIаьта из къаьстта лоархIаме да тахан.

Россе низ хилар цхьанкхеташ, вIаший тIаотташ хиларах латташ долга белгалдир эпсараша.

МагIалбикерча къонача эскархошта дийцар, саг чувоацача гIирсий технологеех

ГIазданаькъан Ахьмад

МагIалбик-Шахьара Къонача эскара ЦIагIа кхетаче хилар. Из хетаяь яр, дронашца болх бе Iомалуча операторашта. Халкъа фронта «Лакхалга!» яхача проекта инструктора Кхоартой Ислама боламе Iомалуш барашта хоадам боллаш дийцар БПЛА гIирсех.

«Сердало» газетага, ГIалгIайчен Халкъа фронте ма аллара, цига вIашагIкхетар долаш, къонача эскархошта дайзар пилот чувоацача гIирсашца болх беш эшача хьалхарча даькъах, иштта царна хайра цу даькъ тIа тахан кагирхошта хьалхашка малагIа таронаш я.

Из кхетаче дIахьош хинначо дийцар, тахан кагирхошта дагадоахкаш дола керттера хаттараш, - дехар мишта чудала деза, ерригроссийски яхьаш мишта дIаяхьа еза, из дешар мишта вIашагIдолл - юххьанца ха дезачунгара гIетташ долча пилот чувоацача гIирсашка кхаччалца.

Къаьстта дешархоша терко тIайохийташ хиннар дар, проекте дакъа лаца таро хилар. Цул совгIа, шоай низага хьажа хар, цига котбаьннараш дикка новкъостал деш хьаллоацаргба. Цул совгIа, совгIата юкъара мах 10 миллион сом ба. Цар таро хургья Iомабала, дIахо мехка хьалхале лелаеча технологей компанешца болх бе.

Кхоартой Ислама белгала ма дарра, цига дакъа лаца йиш йолаш ва хIаравар - БПЛА оператора професси Iомае, яхьашка дакъа лаца йиш я гIетташ бола ший гIирс беце а. Кхетаче дIаяхьаро берашта таро елар вай заман инженерни, таьрахьий таронаш йовза, иштта шоашта ховш дар доаржадара никъ хьабелла.

Къаман метта оаз - таьрахьашка гIолла

ГIалгIай мехкара Курскенаькъан ИбрахIим белгалваьлар Ерригача Россе «Къаман курал» яхача преме

ГIазданаькъан Ахьмад

VII Ерригача Россе «Къаман курал – 2026» яхача юкъарча преме гулбир Москве къаман культуран, боккхача мехка цхьоагIон хIама тоадара тIехьа хьинарца къахьегаш бола нах. Цар боккъал башха йолча проекташка гIолла, Россе дахача къамий Iадатий тIехьале, культура, къаман мотт лорабе аьттув баргба тахан. Кararча хана хьадаьржача таьрахьашца дувзаденнарашка гIолла, мехка лоархIамедараш дебаш, цар хIама эша ца долийташ бола нах ба ала деза царех. Белгалваьлар цу йоккхача яхьашка вай мехкахо Курскенаькъан ИбрахIим а. Москверча «Росси» яхача Къаман моттиге лайчилла бетта 5-ча дийнахьа хилар Россе къамий Ассамблея федеральни оагIонцарча йоккхача проекта болх дIакъовлар. «Къаман курал – 2026» яхача Ерригача Россе юкъарча преме хIама боккха лерхIам болаш долга теркалдир, болх дIаболабеча хана. Паччахьалкхен кулгалхочо доакъашхошка, хьалхабаьннарашка аьннар Iодийшар цига. Моттигашкарча къахьегамхошка, цар баьча балха лакха мах оттабеш, даь къамаьл дар Россе Президента Путин Владимира дар.

«Тахан Россе Къаман моттиге гулбенна ба юкъарча, кагирхой, гIо лоаттадара, къаман-культуран, хоамий оагIонашцара къахьегамхой, хьехархой, къаман кхоллама болхлой, музейшкара викалаш. Даьхено доакхал деш бола лакха начIал, говзал йола, хьинаре нах ба уж! Вай боккхача мехка дахача къамий культура, Iадатий тIехьале, истори, иштта кхыдола лоархIамедараш лорде гIерташ къахьегаш болча цу наьха аьттув баьннар хам баь варгвоацаш доккха да. Теркалде лов сона, таханара преми къаьстта лоархIам болаш я - Россе къамий цхьанкхетара 2026-ча шера хIама дIакъовлаш болх ба ала деза цох, цу оагIонца хьалхавалар лоархIаме, доккха да!»

Мехка Президента дешаш кхетаче гулбенна хиннарий дог ураоттадеш хилар. Белгалде деза, цига баьхка дукха лоархIаме хьаьший хиннилга. Котбаьннарашта баркал ала, совгIаташ дIадала сцена тIа ваьлар Россе къамий Ассамблейна хьалха латта, Россе Паччахьалкхен Думан спикера гIонча Васильев Владимир; статс-секретарь, къамий гIулакхех йолча Федеральни Агенства кулгалхочун гIонча Котова Анна; статс-секретарь, Россе культурах йолча министерствон кулгалхочун гIонча Алексеева Жанна; Российски Федераце къамий меттай Федеральни института кулгалхо йола Боканаькъан Аьсет; моттигашта юкъерча бувзама, къаман политикан Москверча Департамента хьалха латта Сучков Виталий; Россе къамий Ассамблея директор Латыпов Артур; ВГТРК регионални департамента хьалха латта Сабитов Рафит; гварде воккхагIа вола лейтенант, РФ Турпал Давыдов Эммануил. Иштта цига дакъа лоацаш бар «Сердало» Кепайоазон ЦIен кулгалхо Курскенаькъан Хадижат, Россе къамий Ассамблея республикан оагIон хьалха латта БIарахой Мадина.

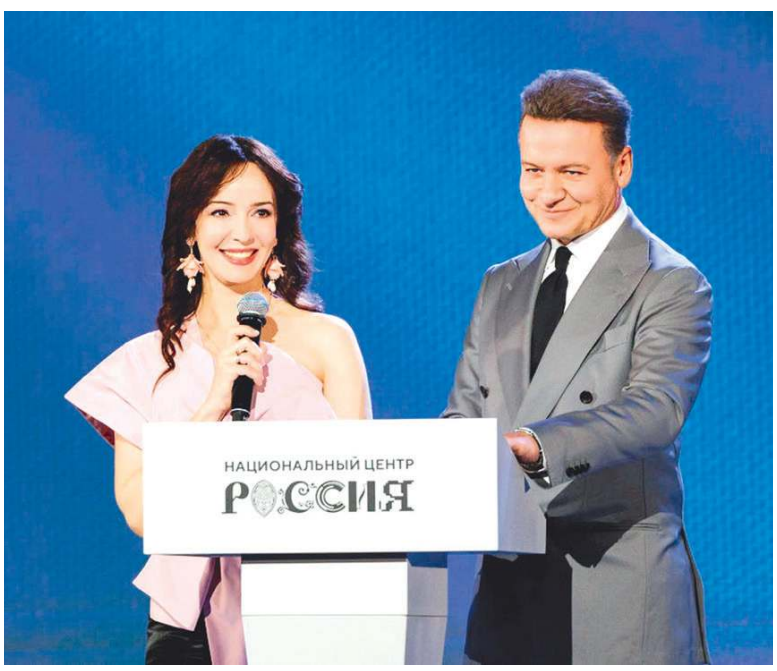
Зале гулбеннарашка къамаьл деш, Васильев Владимира теркалдир къамашта юкъера хIама тоадар, лорадар вай боккхача мехка лоархIаме долга, иштта цо доаладир дукха ха йоацаш Россе Президента аьнна дешаш:

«Тахан вай кхетаду, цхьана хиларо Россе кхоанен хIама тоадергхилар. Къамашта юкъерча бувзамах дувцаш хиннача, лайчилла бетта кхоалагIча дийнахьа дIайихьача кхетаче вай Президента Путин Владимира белгалдир Российски Федераце дахаш дола къамаш вIаший барт, бувзам болаш, цхьоагIо йолаш хилар боккхача мехка хIама лорадара ларда йолга. Тахан сцена тIа хьалтIабувлараша, укх чу гулбеннараша цу гIулакха юкъе доккха дакъа дIалоац. Массанена баркал хилда шоана къахьегарах!»

Белгалбаьннарашта совгIаташ дIалуш йолча кхетаченах; культуран, историн хIама тоадара доккха цIай хилар. Цхьа бувзам болаш, цхьан хIаман тIехьа къахьегаш бола нах бар зале гулбенна хиннараш. ВорхI кертерча оагIонца, лаьрххIа болча цхьаькха - «Цхьанкхетара низ» яхача Россе къамий цхьоагIон Шера хетабаьча оагIонца белгалбеш бар къахьийгараш. «Россе къамаш» яхача Халкъашта юкъерча проектаца дIахьош болх бар из. 2026-ча шера аьтинга бетта 1-ча дийнахьарча № 382 президентски Амарца дIахьош хIара шерара кхетаче яр из. РФ Кхерамзленах болча ОагIон Аппарата хьалло-ацаш, Росконгресс яхача ганзо тIахьожам беш дIахьош болх ба ала деза цох. Белгалде деза, «Къаман курал» яхача преме хIама хIара шера дикагIа айлуш латтилга. 2020-ча шергара 2025-ча шерга кхаччалца йолча хана, федеральни оагIонцара лоархIаме совгIаташ 175 сага къоастадир, хIаьта Россе къамий ЦхьоагIон хIанзарча Шера яхьашка баь болх дикка кIоарга, боккха ба ала йиш йолаш ба.

Проект хьаллаца, къахьега безам бараш хIара шера дукхагIа хулаш латт ала деза. Боккха болх ба цу оагIонца тIахьожаш хиннараша чакхбаьккхар - берригача мехкарча 1122 дехара юкъера моттигашкара толашагIа вола 31 саг хьахоржаш къахьийгад цар. Федеральни оагIонца лакха мах оттабаь йола проект вай Россе дахача къамий лоархIамедараш хьаллоацаш, бувзам чIоагIбеш хургья. Къаьстта йоккха терко еш бар цига Россе къамий меттай хIама лорадара проекташта.

Тахан, таьрахьашца дувзаденнараш хьадаьржа, къонабараш вахара оагIонашка, смартфонашка шоай дукхагIа йола ха дIакхухьаш ба, цунга хьежжа Россе къамий меттай хIама геттара йоккха терко лоаттае езача хьале да. ХIара къаман метта гIулакх тиша хургдац; наха из боаржабеш, лорабеш, цун сий деш хуле. Наьна мотт дийна, хIара цIагIа бахаш хила беза! Из деррига керте оттадеш; хам баь, мах баь варгвоаца боккха болх дIахьош къахьийгар, къамах дог лазаш, цун кхоанен уйла еш волча вай мехкахочо Курскенаькъан ИбрахIима. «Россе къамий наьна метташ» яхача оагIонца белгалвир из яхьашка. «Сердало» Кепайоазон ЦIен «Вай йовхьамаш» яхача журнала керттера редактор волча Курскенаькъан ИбрахIима кулгал деш, гIалгIай метта хIама таьрахьашца дувзаденнараш-ка гIолла тоадара, доаржадара тIехьа чакхбаькхха болх къаман вахаре къаьстта лоархIаме моттиг дIалоацаш ба. ГIалгIай меттацара электронни орфографически дошлорг хьакхоллаш болх хилар цох. Лингвисташта, хьехархошта цар болх дикка аттача боакхаш, таьрахьий оагIонцара гIулакх да ала деза цох. Курскенаькъан ИбрахIим цу балхаца дикка гаьнавала лаьрхIа хилар юххьанца – къаман оагIонца клавиатура хIама тоадеш, яздаьр нийса дий тахка йиш хургйолаш къахьийгар цо. Цу доккхача гIулакхага гIолла; гIалгIай меттацара йоазув гIалаташ доацаш хьаоттаде аьттув хилар тахан дешархой, студентий, журналистий, йоазонхой, иштта паччахьалкхен болхлой. Курскенаькъан ИбрахIима вIашагIъеллача проекто тахан массанена хьагойтар, моттигера СМИ, къаман мотт лорабарал совгIа, технологически оагIонца къаман культуран, историе хIама лораде, доаржаде йиш йолаш йолга.

«Къаман метта хIама боаггIача боараме хьаоттадар чIоагIа лоархIаме дар сона! Проект вIашагIайоллача хана, юххьанца из нигат чIоагIдаь, болх бизза дIачакхбаккха ловш волавелар со. Смартфонашка, компьютерашка гIолла къонабараша вай мотт цIена, кIоарга лебар дезар сона. Таханара совгIат са къахьегама яь терко я, вай кхетаду, меттай хIама лорадар, тишача хьале цаоттийтар боккхача мехка чIоагIа лоархIаме, доккха долга»,- аьлар «Къаман курал – 2026» яхача премеца белгалваьннача вай мехкахочо.

«Россе къамий наьна метташ» яхача оагIонцара совгIаташ дIалуш хиннар яр РФ къамий меттай Федеральни института кулгал ду Боканаькъан Аьсет. Цо дакъа лоацаш хиларо а хьагойтар паччахьалкхен, дешара, Iилман оагIонца проекташ боккха лоархIам болаш йолга. «Аз доккха баркал оал кхетаче вIашагIъелларашта, Россе къамий Ассамблейна, шоай мехкашка меттай хIама тоадеш, лакхдеш къахьегаш болча наьха цIераш тахан иштта лоархIамеча моттиге хьакхайкаярах. Дег тIара даькъалабувца лов сона берриг а толашбараш! Къамаша доаккхал дергдола нах да шо!» - белгалдир Боканаькъан Аьсета.

Къамий меттаех йолча Федеральни институто шоай болх иштта лакха лоархIаш хилар авторашта дега тоам беш дар. Ерригача Россе юкъарча VII «Къамий курал – 2026» яхача яхьашка гIалгIай проекто котало яккхар деррига къаман лоархIаме да ала деза. XXI бIаьшаре культуран тIехьален хIама лорадар таханарча вахаре геттара йоккха моттиг дIалоацаш да. Къаьнара, бIаьха никъ бахьаш хьабоагIача метта хIама эша ца далийта, къаман наха юкъе из хийра ца балийта гIерташ ди-бийса ца къовсаш, хьинаре къахьийгарех ва Курскенаькъан ИбрахIим.

2026-ча шера цу оагIонцарча балхаца белгалбаьннараша берригача мехка бIаргадайтар из хам баь варгвоацарех долга. Вай боккхача мехка низ чIоагIбеш дола гIулакх да ала йиш я цох!

Ерригача Россе лоархIамеча яхьашка котбаьннарашца программа шоллагIча дийнахьа Российски парламенте дIахойихьар. Яхьашка котбаьннараш Паччахьалкхен Думе тIаийцар, цига цар кхетаче хилар Россе къамий Ассамблейна хьалха латтача, парламента лохерча палата вице-спикер волча Васильев Владимирца. Россе къамаш цхьанкхетара оагIонца, культуран, историн хIама лакхдара наькъ тIа хьинаре къахьегаш лаьттарашта доккха баркал аьлар цо. ЦIаькхаза а даькъалабийцар цо Ерригача Россе VII-ча яхьашка белгалбаьннараш. Ассамблея кулгалхочо теркалдир, хIаране кхоачашъяь проект лакха лоархIам болаш, мехка хIама хьаллацара оагIонца йоккха моттиг дIалоацаш йолга. ВIаштIехьабаргбий-хьогIаьнна хийтта болх иштта къахьегаш дIачакхбаккхар да эггара керттердар.

«Доккха ираз да, шо санна бола нах вай болаш. Деррига а таханарча ханага хьежжа уйла е, аьттонга кхача, хIама тоаде ховш, хьинар долаш, сийрда нигат долаш да шо»,- аьлар Васильев Владимира, ший къамаьла юкъе. Россе къамий Ассамблея оагIонца дIахо а иштта къахьегара, керда балхаш доаржадара тIахьийхар цо белгалбаьннараш. Вай мехкахочо Курскенаькъан ИбрахIима белгалдаьчох, Россе къамий Ассамблея кулгалхочунца Паччахьалкхен Думе хинна къамаьл массане дог ураоттадеш, кердача, беркатеча наьна тIахьехаш хилар. Цо теркалдир, дIабихьача боккхача балха иштта лакха мах оттабар, из гIулакх лоархIам болаш хеташ тIаэцар мах баь варгвоацаш долга. Федеральни оагIонца проекташ хьаллацар, лакхача моттиге оттаяр, кхоачашдаьчох тоъам ца хеташ, автораш дIахо кхы а къахьега ураоттабеш хIама да! Къаманна, мехка эшаргдола, дуккханеша пайда эцаргбола гIулакх вIашагIдолла ловрашта низ чуболлийташ да из. Ма дарра аьлча, Курскенаькъан ИбрахIима йоаржаяь проект вай массане доккха баркал кхайкаде дезаш, къаман вахаре чIоагIа лоархIам болаш я!

ГІалгІайчен викалаш дакъа лоацаш бар, Россе СТД дешара ишколе

ГІазданаькъан Ахьмад

ГІалгІайчен викалаш дакъа лоацаш бар, гран-ташца, ганзашца болх бара йолча Россе театра болхлой Союза дешара программе, из дІахьош яр Соче. Республикера цига яхар Россе СТД ГІалгІай отделене кулгалхо Къулбужанаькъан Лема, иштта республикан культуран, туризма Кагирхой совета, Россе СТД регионални Кагирхой совета кулгалхо Султиганаькъан Ахьмад.

Уж Іомалуш бар «Актёр» яхача Соче санаторе даькъ тІа, лайчилла бетта 11-ча денгара 13-ча денга кхаччалца. Кхаь дийнахьа, Карелера денз Камчатке кхаччалца йолча 47 моттигерча Союза оагІонцара Кагирхой совета доакъашхошца цхьана проекташ оттае Іомалуш бар, шоашкара кердадараш майра юкъедахара, гранташ яхара бола никъ боаккхаш.

Кулгалхочун гІончас, РФ СТД кхоллама оагІон хьакима Скляр Надеждас ма аллара, каст-каста дешара гуллам дІабахьара декхар кхоачашдеш ва Союза председатель Машков Владимир. ХІанз из дІахьош яр диазлагІа грант яккхара йола оагІув яр, балха ишкол санна кхоалагІа яр. Цо яхачох, гІалаташ цхьана лохаш хиларо дикагІа уйла яйт хила еза керттера бокъо Іомаярах, иштта ший проект дика чакхъяккхарах.

Программа дІайолаеча дийнахьа дийцар гранташ яхара дехараш чудала деза болх мишта хила беза, паччахьалкхен оагІорахьара, цун чуйоагІача ганзаша новкъостал дара оагІув малагІа я. Проекташ дика чакхъяхара де дезар белгалдир, из гулбеннарашта довзийтар РФ СТД секретара, Нижегородски Союза отделене кулгалхочо Кабайло Сергейс, Новгородски даькъа кулгалхочо Харитонова Динарас, иштта Къилбаседа-ХІирий даькъа Дзуцева Дзерассас. Хьалхарча дийнахьа доакъашхоша 9 проект оттайир, цар тІа дІахо кхы а болх бе беза.

ПалгІайчен викалашта РФ СТД Ишколе дакъа лоацаш хиларо таро лу кхыча моттигашкара баьхкача доакъашхой балха говзал йовза, моттигерча театральни проекташта тІехьара тІа ахча юкъедаккха, иштта мехкашта юкъера культуран бувзам чІоагІбе.

ГІалгІайчен ИЗО Госмузее, дешархошта унахцІенон урок елар

Баркинхой Мурад

ГІалгІайчен исбахьален искусствай музее «Нийса оамалаш хьакхоллар» яхача темах Іомалуш урок хилар. Цу кхетачен доакъашхой бар Илдарха-ГІалан №3 йолча ишкола дешархой, из дІайихьар хьехархочо-психолога Татенаькъан Заремас.

«Из кхетаче дІаяхьара маІан дар, кхувш боагІарашта наркоманеца дувзаденна хьал унзара хилар хьалхадаккхар, шоай могашал лораяра, вахара нийса никъ дІахьош хилара уж тІахьехар. Къамаьл деш, дешархошта довзийтар вахара мах лакха хилар. Цар дийцар сага могашала, цун физически хьала, дІахо хургдолча вахара, цар дешара Іаткъаш долга, ийрча никъ лелабеш хилар», - аьлар «Сердало» газетага музея зарбан болх лелабераша.

Къаьстта терко тІаяхийтар - наркотикаш лелаяр, гІаьле озар санна йола во оамалаш юкъера дІаяхара. Заремас хоадам боллаш дийцар кхувш йоагІача тІехьен во оамалаш хилча, из царна шоашта Іаткъаш хиларал совгІа, царна гонахьарча наха, цІагІарча гаргарча наха цох зе доалаш хилар. Психолога къаьстта терко тІаяхийтар, дикаво къоастадеш уж хилара. Берашта Іомадир, шоай нийсархой оагІорахьара шоашта Іоткъам беш хилча, мишта юстардала деза цох, царга из деррига ийрча гІулакх дезаш «дац» алар хоадам болаш хила дезилга хьалхадаькхар.

Юххера а, кхетаче чакхйоалаш, берашта дІадийцар, хІара денна физически боарам лорабеш, дикагІа бола кхача буаш, дегІадара тІакхувш, дикача нахаца гІулакх леладеш хила дезилга.

Кхетаче дІахьош хиннача Пхьиленаькъан Луизас белгалдир, кагирхошта кхетам балар, царна из хьал довзийтар музея керттера декхар долга. Цо яхачох, уж даим кийча ба могашал йола тІехье кхеяра новкъостал де.

Наьсареpча дешархошта дийцар Роскагирхой проектах

Оздой Іийса

«МаІаний хьехамчаш. Керда никъ» яхача проектага гІолла Наьсареpча дешархошца кхетаченаш дІакхухьаш хилар, мехкарча кагирхой цхьанкхетаррий ЦІен доакъашхой. Кхетаче гулбеннараш бар СОШ № 1, № 1 йолча лицеера, №1 ишкол-интернатера, СОШ № 13, СОШ № 15 дешархой. Кагирхой гІулакхех болча федеральни оагІоно, къонабарий оагІув хьаллоацаш, тахан доаржадерех дийцар гулбеннарашца.

«Сердалога» кхаьчача хоамах, дешархошта дийцар федеральни, моттигерча кагирхой проектех, мах боацаш йолча дешара программех, йоккхача ерригача Россе кхетаченех, иштта боккха пайда хулача грантови яхьех.

Къонабарашта дийцар ишколе багІача ханагара хьаболабенна, хІара денна къахьегаш шоаш дІабовзийта, дикача гІулакхашта юкъе дакъа лаца, къаман хІама хьаллоацаш гІо дерашта юкъе хила йиш йолгах.

Кхувш латтача тІехьенца иштта йола кхетаченаш йоаржаяр чІоагІа лоархІаме да къаьстта тахан. Доккхача гІулакхашка бодача наькъ тІа хьалхара гІа баккха, пайдане, беркате хургдараш доаржаде аьттув хургба цар.

«БПЛА лаборатори» яха кхетаче дIайихьар Наьсарерча дешархошца

ГIазданаькъан Ахьмад

Таханарча дронех дувцаш йола «БПЛА лаборатори» яха кхетаче дIайихьар, Наьсарерча № 19 йолча ишкола дешархошца. «Сердалога» из хоам бера мехкарча кагирхой гIулакхех йолча Комитетера.

Урок шин оагIонца йийкъа яр – лекци, гойтама болх. Эггара хьалхарча оагIонца берашта дийцар саг чувоацаш гIетташ дола гIирсаш сенах латташ да, Iо ца легаш, лакхе уж гIеттийтар фу низ ба.

ДIахо балхаца дувзаденнараш довзийтар берашта. «Квадросим» яхача гIирсаца шоаш Iомадаьраш чакхдаха, дикка дIачIоагIде хьежар бераш. Цул тIехьагIа бокъонца йолча FPV-дронашца болх дIабахьа аьттув хилар цар, кхетаче йистей-оалача хана, квадрокоптер урагIхийцар.

«БПЛА лаборатори» хьакхеллай вай къоначу тIехьенна инженерни гIулакхаца дувзаденнараш дезадалийтара тIехьа; оператора, цу оагIонцарча программиста, говзанча болх царна ма барра дIабовзийта.

«Кагирхойи бераши» яхача къаман проектага гIолла, дIахьош курс я из. Кагирхой гIулакхех йола комитет, Россе дронашцарча балха моттигера Федераци я цу гIулакха хьалхаэттараш.

Кагирхой цхьанкхетарий ЦIагIа, исламаца ювзаенна яхь хилар

Оздой Iийса

ГIалгIайчен кагирхой цхьанкхетарий ЦIагIа, аргIанара исламаца ювзаенна яхь яр. Цига керттера турпалхой хилар 14 шерга кхаччалца ха яьнна, дин гIулакхаш довзаш бола кагирхой. Уж баьхкар шоашта ховш дар гойта, яхаш, дийцар «Сердало» газетага республикан кагирхой Комитете.

Тхоца къамаьл даьчо яхачох, цу яхьашта чудоагIаш да динца дувзаденна тайп-тайпара хаттараш. Бераша боккхача безамца царна жоп лу, цар хьагойт дин гIулакхаш ховш хилар.

Цига дика кхеташ бола кхелахой ба мах оттабеш, цар дIалоархI хIара доакъашхочун карагIдоалар, нийса жоп луш хилар. Яхьаш яр аьнна доацаш, боккъал сапаргIата, безаме дIахьош яр из кхетаче. Цар терко тIайохийташ ладувгI кхетаче дIахьош волчунга, уж хьож нийса жоп дала, салоIаш болча хана шоай новкъостий толамех доаккхал ду, шоайла хьаллоац.

Иштта кхетам балара лаьрхIа йола кхетаченаш дIахьош хилча, кхувш йоагIа тIехье а дикагIа дегIайоагIаргья, ха а пайда болаш дIахьоргья.

Ерригача Россе «Тарлучун бухь» яхача кхетачене, дакъа лоацаш хилар вай мехкахо

ГIазданаькъан Ахьмад

Ерригача Россе Роскагирхой.Гранташ «Тарлучун бухь» яхача кхетаче дакъа лоацаш хургва вай мехкарча кагирхой цхьанкхетарий ЦIен болхло ТIумхой Сулейма. Моттигера координатор волаш къамаьл деш хургва вай мехкахо цу йоккхача кхетаче. «Сердалога» из хоам кхаьчар кагирхой цхьанкхетарий ЦIен болхлошкара.

Россе ерригача моттигашкара Роскагирхой.Гранташ яхача оагIонцара 1 300 совгIа саг къонабараш гулбеннабар кхетаче. Грантий яхьашка котбаьннарашта, говзанчашта, амбассадорашта, берригача мехкарча координаторашта хетаяь кхетаче яр ала деза цох.

Доакъашхой аьттув бар пайдане хургда аьнна хетараш дIахьа эца, вIаший бовза, цхьацца-дараш дашха. Республикан тоабашта, федеральни оагIон юкъера бувзам чIоагIбеш, дерриг дикагIа доаржадеш болх бар вIашагIбеллар.

Боккха аьттув луш дар вай мехкахочо цу кхетаче дакъа лацар. Кхетачен доазон тIа, массане цхьана къахьегаш, дукха кердадараш довза, дIахо накъадаргдараш хьаэца йиш яр. Мехкарча кагирхой политикан хIама тоадеча проектий къонача авторашца болх дIахьош, цар оагIув хьаллоацача наькъ тIа лоархIамедараш да цига белгалдаьраш.

ГIалгIай паччахьалкхен университете дIайихьар, «Iилма О+» яха фестиваль

Баркинхой Мурад

Республикера дешархой гулбаь хиннача «Iилма О+» яхача фестивала болх чакхбаьккхар мехкарча университете. Вуза аудиторешка, лабораторешка шин дийнахьа дешархошта лаьрхIа гойтама балхаш, кхетама хьал довзийташ йола моттигаш, иштта кхыдола кердадараш хилар.

Фестивала болх дIаболабеш, лаьрхIа къамаьл дир гулбеннарашка ИнгГУ ректор, духлохама Iилмай доктор, искусство тахкара балха кандидат, МГУ профессор, цIихеза Iилман болхло йолча Iалбаканаькъан Фатимас. Факультетий деканаша хьаьшашта йовзийтар дешара программаш, университете дIахьош дола Iилман балхаш, иштта лоархIаме моттиг дIалоацаш хилар российски космонавташа видеога гIолла къамаьл дар.

Укх шерара фестиваль «Хьа космически Дуне» яхача хьалхаленца дIахьош яр. Йоккхача программан юкъе дар криминалистикаца, унахцIенон оагIонца, биотехнологеца, экономикаца, истореца, филологеца, журналистикаца дувзаденнараш.

ИнгГУ факультеташа дешархошта кийчдаьдар хIара балхаца дувзаденнараш. Исторически доазон тIа доакъашхоша дийцар нартски эпосах, вай къаман гIалаех, иштта Россе къамий Iадаташка гIолла мохк хьабовзийтар. Экономически факультето гойтар республикан хIама тоадера тIехьа сага малагIа дакъа лаца йиш я, хIаьта журнистика оагIонца «Хьалаха бахьан» яха болх боаржабир, боаггIача боараме, нийса уйла е, хIама вIашагIдолла хар мишта латт хьежар.

Йоккха моттиг дIалоацаш, массанега уйла яйташ хилар агроинженереца, унахцIенон оагIонца дувзаденнараш. Физиологеца, хирургеца дувзаденнараш тохкаш бар цига, хьалхара гIо дар мишта хила деза гойтар, иштта баьцовгIай болх кхыйолча моттигашка мишта латт дийцар. Шин дийнахьа вуза доазон тIа Iилман кхетаченаш, литературан детективаш, меттацара викторинаш, иштта кхыдола кхетама хьалаш довзийташ дола ловзараш хилар.

Россе эггара йоккхагIа йола дешара оагIонцара проект лоархIаш я «Iилма О+» яхар. Вай мехкарча дешархой аьттув хилар тахана-ра балхаш довза, хьехархоша, студенташца къамаьл де, иштта дIахойодача хана шоашта вахаре накъадаргдолча гIулакха хоржам бе.

Бокъо йоацача, машиний чархаш Іоккхийса моттиг гучаяьлар Наьсаре

ГІазданаькъан Ахьмад

Эшаш йоаца машиний чархаш бокъо йоацача моттиге Іоккхийсалга гучадаьлар Наьсаре. Эккажкъонгий-Юртарча моттигашка гІолла гобоаккхаш гучадаьнна хІама да из. «Сердалога» из хоам бера кхален администрацера.

Осканаькъан цІерах болча урама хьал тохкаш хиннараш бар Наьсарен кхален администраце кулгалхочун гІонча Гаьгенаькъан Бек-хан, иштта юртда.

Чархаш Іоккхувсара гІулакхах акт оттайир цу моттиге. Цу хІаман бехкебараш бехктокхаме озаш болх дІахьоргба. Чархаш Іоккхийсача доазан доал деш волча сагага хоаттам бе безаш хІама да из.

Белгалде деза, Іоккхийса ядача чархаша Іалама, иштта наьха унахцІенонна, экологена зе делга, из дерриг тохкаргда цу оагІонцарча болхлоша.

МагІалбик-Шахьара №20 йолча ишколе, эскаре тІахьехарий Денна хетаяь кхетаче хилар

Баркинхой Мурад

МагІалбикерча №20 йолча ишколе, мехкагадоахарий вІашагІкхетар хилар, из хетадаь дар эскаре тІахьехарий Ди дездеш хиларца дувзаденна. Кхетаче дІахьош хилар «Даьхен лорабой» ганза филиала доакъашхой. Цун керттера бахьан дар дешархошта гражданский декхар довзийтар, тІема амалцара лерхІам кхебар.

«Кхетаче дІахьош дакъа лоацаш хилар СВО ветеран ІаьленаькъанІаьла, ГІалгІайчен Халкъа Гуллама депутат Дарсиганаькъан Мухьмад, «Исторически дагалоаттам» яхача партийни проекта моттигера болх лелабу Муружанаькъан Мухьмад, «Мехкахо» яхача тохкамаш деча тоаба кулгалхо, «Къонача эскара» моттигерча штаба кулгалхо, «Даьхен лорабой» ганза филиала вахара оагІонцара болх лелабу Доданаькъан ИбрахІим, иштта шахьара Кхела кулгалхо Йовлой Іусман.

Гулбеннараша къамаьл дир дешархошца, царна вахара нийса хьалаш хьалхадоахаш, шоай говзал царца йийкъар, цар иштта дийцар Даьхен гІулакх дарах, цунна хьалхашка бехктокхаме хила безарах», - аьлар «Сердало» газетага «Даьхен лорабой» ганзе.

Программе керттера моттиг дІалоацаш дар, лаьрххІача тІема операце бІухой турпалча гІулаккех, деналах лаьца хинна дувцар. Цу вІашагІкхетаре дешархошта дайзар бокъонцахьа болча бІухошта карагІдоалаш дола доккхий тІема гІулакхаш, цар денал.

Из кхетаче вІашагІъеллача наха яхачох, цо таро лу кагирхой сакхетам совбаккха, шоайла лерхІам хилийта, машара мах бовза, иштта мехкахошта карагІдаьннар дагалоаттаде.

Безами кхели

Йоазонхочун Булгучанаькъан Мурата романа хьакъехьа

Іарчакханаькъан Сали

Укх деношка, Наьсарерча «Пилигрим» яхача типографе кепа а теха, арадаьннад Россе йоазонхой цхьанкхетара доакъашхочун Булгучанаькъан Мурата «Безами кхели» яха роман. Мурат духхьал йоазонхо санна вайза ца Іеш, вай мехка вовзаш ва экономически Іилмай доктор, профессор, ИнгГУ хьехархо санна. Цо дукха Іилман балхаш яздаьд, исбахьален литературанна юкъе романаш, дувцараш, байташ кхеллай. Мурата къахьегам белгалбаькхаб «КарагІдаьннарех» яхача моттигерча орденца, из ва къахьегама ветеран.

«Безами кхели» яха роман пхезлагІа арадоалаш да, эрсий меттала из арадаьннад 4-зза, хІанз гІалгІай меттала 5-лагІа арадаьннад дувцаш дола книжка. Цунна таржам даьр автор ше ва. Эрсий а гІалгІай а мотт ховш ва йоазонхо.

- Сенах да хьа книжка? – аьнна, хаьттар аз Муратага, из газета редкце чувена волаш.

- Ер книжка аз яздаьд вай даьша, даь-даьша, даьноаноша леладаь хІамаш дувцаш. Уж дукхагІча даькъе дувзаденна да вай Сибре дигале, дигачул тІехьагІа а хиннача моттигашца. ЦІадаьхкачул тІехьагІа хиннараш а дувц книжка тІа. Цхьаккха тайпара идиологеца дувзаденна а кхыча къамех дувцаш а моттигаш яц романа тІа. ГІалгІаша а орстхоша а леладаь хІамаш, хинна юкъаморригаш я ювцараш. Цкъаза уж къеста ца бе вайнах оалаш а моттигаш нийслу аз.

- Безам хьехабу хургба-кх Іа укх тІа дукхагІа...

- Книжка дІадолалуча яздаь да: «Укх романо чулоац массе оагІорахьара вайнаьха этносий кІоаргача вахара хьал: хьаькъал, денал, хьинар, шоашта юкъе а кхыча къамашца а лелабу барт. ТІаккха мара хилац маІачох къонах, кхалчох сув.

Керттера турпалаш ба – дегаш дизза шоайла догдоаха йоІ Залии зІамсаг ТІахІири...»

ГІалгІай меттала яздаь шоллагІа книжка да автора вай дувцаш дола роман.

Хьалха арадаьннадар «Дувцараш, байташ, иллеш» яха книжка.

Наха дезалуш книжка хилда Мурата гІалгІай меттала яздаьча романах.

18 шу даьнна интернет-зуламхо бехктокхаме озаргва вай мехка

Оздой Іийса

18 шу даьннача мехкахочун духьала хьадийллача гІулакхах болх дІахьош хилар Наьсарерча прокуратуре. РФ УК 2-ча даькъа 159 ст. бехктокхаме озаш ва из саг (доккха зе деш, зулам кхостадарах). «Сердалога» из хоам бера мехкарча прокуратурера.

Укх шерарча ардара бетта наьха рузкъах вІаьхий хила лаьрхІад цу сага. «IPhone 11» телефон йохкаш ва ше аьнна, нах Іехабе лаьрхІа хоам оттабаьб цо интернете.

Барайтта шерга кхачанза волча мехкахочо телефон эца дагахьа волаш, ший дай банковски карта тІара ахча дІатІатессад цунна. ХІаьта нах Іехабаь вІаьхий хила веннар, ахча каракхоаччашехь, цу сагацара бувзам хоадабаь, телефон хьа ца эцаш Іийнав.

Тохкама болх чакхбаькхха баьннаб болхлой карарча хана, Магасерча кхален судага гІолла гІулакхага дІахо хьожаш ба.

«Аьрзи» батальона кулгалхочун гІончаца, кхетаче дІайихьар Халкъа Гуллама спикера

Оздой Іийса

Халкъа Гуллама хьалха латта Гаьгенаькъан Руслан СВО ветераний моттигерча ОагІон кулгалхочунца, иштта «Аьрзи» батальона кулгалхочун гІончаца Томбенаькъан Мовсарца кхетаче дІахьош хилар. Парламентарега цо дийцар тІема операце доакъашхой, цар дезалий оагІув хьаллацара тІехьа тахан шоаш дІахьоча балхах. Иштта хьоахадир тІема аренашкара декхараш кхоачашдара тІехьа вІашагІъеллача «Аьрзи» батальона гІулаккех, тахан карагІдаьннарех.

Томбенаькъан Мовсара белгалдечох, тІема аренашкара доттагІал лорадеш, вІаший оагІув хьаллоацаш, Даьхен хІама лорадара тІехьа уралатташ ба цу оагІонцара бІухой. Цу юкъера дукха бІухой пачахьалкхен совгІаташца белгалбаьб - деналца, майралца шоай декхараш кхоачашдеш хиларах орденаш, майдилгаш енна ба Даьхен яхь йола къонгаш. Томбенаькъан Мовсара теркалдир республикан кулгалхоша шоашта массаха-на новкъостал лоаттадар, даиман терко еш хилар.

Гаьгенаькъан Руслана дийцар СВО доакъашхой, иштта цар дезалий гІулакха вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас лакха тІахьожам лоаттабелга. «ТІема аренашка леларий, цар цІагІарча наьха оагІув хьаллоацаш, йоккха программа я мехка йоаржаяь. Даьхьен гІулакха арабаьннарашта, низ дІа ма кхоачча, новкъостал лоаттадара тІехьа дІахо а лакха терко еш хургба вай мехка», - аьлар Халкъа Гуллама кулгалхочо.

Кхетаче йистейоалаш, Томбенаькъан Мовсара Гаьгенаькъан Русланага СВО бІухошка, цар дезалашка хьожаш хиларах йола «ГІо лоаттадара Турпал» яха майдилг, СВО ветераний оагІон ЛерхІама грамота дІаелар. Мехкарча парламента кулгалхочо белгалдир, дІахойодача хана а, эшаш долча хІаманга хьожаш, новкъостал деш, шоаш хургхилар.

МагІалбикерча интернате хьайийллар мехкахоех болча дагалоаттама «Турпалхой Парташ»

Баркинхой Мурад

МагІалбика-Шахьара №4 йолча ишколе-интернате «Даьхен лорабой» ганза филиало лаьрххІа «Турпалхой Парташ» хьайийллар. ЦІи тІатеха йола дешара парташ хетаяь я, шоай тІема декхар кхоачашдеш белгалбаьннача вай бІухошта: Россе Турпалхочунна Боканаькъан Мустафайна, Денала орден еннача Іарчакханаькъан ИбрахІима.

«Сердало» газетага «Даьхен лорабой» ганзе ма аллара, хІара парта тІа царех бола вахара хоам ба. Дешархошта из чІоагІа лоархІаме да, царна дикагІа бовзаш хургба шоай мехкахой-турпалхой, иштта довзаргда хьамсарча мехка истори.

Из лоархІаме кхетаче дІахьош, дакъа лоацаш бар бІухой гаргара нах, «Даьхен лорабой» филиала вахара оагІонца бувзабенна болх лелабераш, лаьрххІача тІема операце ветеранаш, иштта шахьара администраце викалаш, юкъарлон болхлой.

Цига шоайла къамаьл хилар СВО бІухой, цар къамаьл дир дешархошца, иштта хьалхадаькккхар денал, майрал долаш, тІема гІулакх дика дІахьош хила безилга. Гулбеннараша йист ца хулача минотаца дагалаьцар тІем тІа бейнараш.

«Турпалхочун Парта» яха дешара проект хиларо новкъостал ду ккувш йоагІача тІехьенна юкъера бувзам лелабе, шоай турпалхой дагалоаттабе. Вай бІухой вайна сица дагабоагІаш хургба даим.

«Даьхен лорабой» яхача ганза мехкарча филиале, кхетаче хилар

ГІазданаькъан Ахьмад

«Даьхен лорабой» яхача ганза мехкарча филиале дІайихьача кхетаче дийцар тІема операце доакъашхошта, иштта цар дезалашта гІо лоаттадарах, терко еш хиларах. Филиала хьалха латтача Абаьданаькъан Ислама кулгал деш, дІаяхар кхетаче.

Цу кхетаче дакъа лаца гулбеннараш бар вай мехкарча СВО ветераний Ассоциацена кулгал ду Галай Руслан, «ТІем тІара доттагІал» яхача моттигерча оагІон хьалха латта Бохтаранаькъан Батыр, Даьхен бІухой дезалий Комитета штаба кулгалхо Шутуранаькъан Мухьмад, Къаман фронта кулгалхо Баркинхой Ахьмад, «ЦхьоагІо» яхача гІо деча ганза хьалха латта ЦІечой Бекмакрза.

Кхетаче дийцарашта юкъе керттера моттиг дІалоацаш хиннараш, тІема операце бІухой оагІув хьаллацарца дувзаденна дар. СВО хІара ветерана, цар дезалашта новкъостал лоаттадар тахан керттерча гІулакхех долга белгалдир гулбеннараша, иштта цу оагІонца дІабихьача балхах, карагІдаьннарех а дийцар цар.

Ураотташ латтача къонабарий дегашка Даьхенцара безам чІоагІбеш болх лоаттабе безилга белгалдир цига. СВО бІухой цу гІулакха юкъе дакъа лоацаш хилар лоархІаме да.

ВІаший бувзам лоаттабеш, дІахойодача хана а цу оагІонцара декхараш кхоачашдара тІехьа тІатеІІа къахьега дезилга теркалдир хьакимаша. Тайп-тайпарча оагІонашцара къахьегамхой юкъе болаш, тоаба вІашагІйолла еза, кхоачашде дезараш хьалххе белгалдаь къоастадаь хила деза.

«Даьхен лорабой» яхача ганзо, иштта кхыйолча мехкарча моттигаша цхьа барт кхеташ, вІаший бувзаме йолаш къахьегарца, дикагІа аьттув хургба лоархІамедараш боаггІача боараме кхоачашде.

Искусство, психологи, шийга хьажа хар

Чуранаькъан Т.Х. цIерагIча СКТЭК, «УнахцIено лораяра ха» яха кхетаче-салоIам хилар

ГIазданаькъан Ахьмад

Даькъачстен Чуранаькъан Т.Х. цIерагIча доагора-энергетически колледже, «УнахцIено лораяр» цIи йола кхетаче-салоIам хилар. Из чубоагIаш бар «УнахцIена ноахал» яхача республикан болама, иштта из хетабир Халкъашта юкъерча салоIама, дагабоаллам боацача Халкъашта юкъерча денна. Из ди хIара шера лайчилла бетта 14 дийнахьа белгалду.

Ший тайпара дола кхалнаьха салоIама цIай вIашагIделлар, цу дешара даькъ тIа болх беш болча Заьзгакъонгий-Юртарча культуран ЦIен болхлоша. Юххьанцарча миноташка денз шоайла тешам луш долча къамаьлаца кхетаче дIайолайир сайре дIахьош хиннача культуран ЦIен кулгалхочо, культуролога Чаненаькъан Тамарас. Хьаьшашка моаршал хоатташ, цо белгалдир программа чудоагIар: «УнахцIенон хаттараш тахан вай дувцаргда культуран, кхоллама, искусствон, ашараш хьакхоллара оагIонашка гIолла», - аьлар цо.

Цу программа пайдане йолча оагIонех цаI яр колледжа психолога Сафир Сарас къамьал деш хиннар. Говзанчас дика, гулбеннараш кхетаргболаш дийцар сага дегIа оамал, цун чура хьал, физически могашал шоайла бувзам болаш хилархах.

Сафир Сарас белгалдир, саг дукхача шерашка могаш а волаш вахаш хилар тийша да, цун ше воча хьалах лораве харах, хIара дийнахьа шийна нийслуш болча бохамах кIалхарвала харах. Иштта цунца нийсде йиш йолаш да дикагIа дола даар шийна лоаттадеш хилар, е цахаддаш физически хьал лорадеш хилар. Дерригаш а шоайла бувзам болаш да уж.

Психологацара къамаьл йистедаьнначул тIехьагIа, доакъашхошта лаьрхIа дIайолаелар кхоллама программа, цо таро елар хIара денна нийслуш йола вахарера халонаш тIехьа а йита, сапаргIатадаккха. Цига наьха безам тIабодаш яр ГIалгIайчен Паччахьалкхен филармоне солистка Долаханаькъан Зульфияс гойта программа. Цо дег чура дIаоалача иллеша кхалнаьха самукъадаькхар.

Къаьстта терко тIаозаш дар Чаненаькъан Тамарас цу сайренна хетаяь поэтически оагIув дIаяхьар. Цо боккхача безамца йийшар цIихезача Заболоцкий Николая «Хоза йоаца йиIиг» яха байт. Из еррига зал, сатем этта, цунга ладувгIаш яр, кердача оагIорахьа яйра царна цун хозал тахан. Цига иштта йовзийтар Чаненаькъан Тамарас язъяь сийрдача лирика кхоллама оагIонаш, наьха дог-безам совбоаккхаш яр уж.

Кхетаче чакхйоалаш, из мукъадаьлар, царна боккха салоIам хилар цох.

Тахан сага могашал лораяра хьал лакхача боарам тIа латт. Лораша белгалду, саг могаш хилар тийша да, цунна ший психологически хьал лораде ховш хиларах. Бакъда цох лаьца къамаьл дар кхоачам болаш дац, укхаза эшаш да культура, кхоллам, сагацара дийна къамаьл.

Цу тайпара кхетаченаш дIахьош хиларо таро лу унахцIена вахар дIадахьара лоархIаме вахара оагIонаш белгалъе, иштта шоайла тешам болаш хилар керттера долга кхетаде. Лорий, психологий, культуран болхлой низ вIашагIтохаш, из болх вIашагIбелларашка хьакхеллар наьха самукъадаккхара сайре. Цу тайпара вIашагIкхетар дIахьош хилча, наьха дикагIа таро хул халахетарах лорабала, шоай чура низ меттаоттабе. Ший дегIага, дегага ладувгIаш хилча, ший могашал лорае а сага аттагIа хургда.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

Утерянный аттестат, выданный СОШ №1 с.п. Кантышево в 2005 г. на имя Барахоева Иссы Абуязитовича, считать недействительным.

Утерянный аттестат №3548619, выданный СОШ с. п. Далаково в 1997 г. на имя Оздоевой Зареты Магометовны, считать недействительным.

Требуются
КОНТРОЛЕРЫ ТУРНИКЕТОВ
для работы в Москве и Подмосковье (мужчины и женщины)
- Прием по ТК РФ.
- График работы - любой.
- Бесплатное проживание.
- З/п до 118 000 р. до вычета налогов.
- Ежемесячно выплачивается денежная премия.
- Возможно трудоустройство инспектором по транспортной безопасности с з/п до 187 000 р.
Тел. 8-925-081-91-65

Газацарча кхерамзленах дувцаш, урок хилар, МагIалбикерча № 3 йолча ишколе

Оздой Iийса

Газаца лораде дезарех дувцаш, мехкарча дешархошца кхетаченаш дIакхухьаш ба тахан. МагIалбикерча № 3 йолча ишколе хилар аргIанара урок. Берашта лекци ешаш хиннараш бар ООО «Газпром межрегион Наьсаре» яхача оагIон кулгалхо вола Лаьнанаькъан Элберд, кулгалхочун гIонча, АО «Газпром Наьсаре газ йоаржаяр» яхача моттига керттера инженер Батыжанаькъан ИсмаIал.

Дешархошта дийцар газаца эггара чIоагIагIа лораде дезарех, пешк е колонка тIахьожам боацаш йита йиш йоацилгах, нагахьа цIагIа цхьа кIеззига а газа хьаж кхеташ болх бале, Iалаьмате чехка цу оагIонцарча болхлошка хоам бе безилгах. Цул совгIа, уж деррига хIамаш белгалдаь каьхаташ дIадийкъар царна.

Белгалде деза, иштта йола урокаш болхлоша берашца хIара шера, шелал хьаоттача хана, дIакхухьаш йолга.

Дешархоша боккха пайда эцаш, дукха хIама царна довзийташ, лекцеш я уж. Шелал хьаэтта, газа геттара боккха низ тIалаттача хана, къаьстта фийла хила везилга, газацара кхоачамбоацараш теркал ца деш дита йиш йоацарех долга хьалхадаьккхар лаьрхIа баьхкача хьаьшаша. ХIара дезале лораде деза хIамаш да уж.

Шолжа-Шахьарера дешархой экскурси дIахьош хилар; Наьсарерча дагалоаттама, сийлен Мемориале

Баркинхой Мурадд

Шолжа-Шахьарерча №2 йолча ишкола дешархошца, денала урок хилар. Наьсарерча дагалоаттама, сийлен Мемориала моттигашка гIолла, экскурси хилар цар.

Экскурсовод йола Хамхой Аза яр берашца из болх дIахьош хиннар. Вай къаман, иштта боккхача мехка истори довза аьттув хилар цар. Экскурсовода дешархошта дийцар из моттиг мишта вIашагIъеллар, болх дIабахьар мишта хилар.

Сийленгашка, иштта кхыдарашка хьожаш хилар бераш. Даьхен хIама лорадеш лаьттача вай къаман деналах, майралах бизза хиннача къонгех, цар тIема исторех дийцар царна Хамхой Азас.

Белгалде деза, иштта йолча кхетаченашка гIолла ураотташ латтача къонабарашта дукха хIама довзилга, цунга хьежжа лоархIаме гIулакх да ала деза цох.

«Россе къамаш» яхача Халкъашта юкъерча кхетаче, вай республика дIайовзийташ хилар «ФЯра» яха арт-студи

Оздой Iийса

Москве дIайихьача «Россе къамаш» яхача Халкъий кхетаче вай къаман юкъерча бIаьшерашка леладаь барзкъаш довзийтар. «Дзурдзуки» яхача оагIонца вIашагIтеха дувхар дар «ФЯра» яхача арт-студе гойтар. Тхьоврача хана гIалгIаша леладаь къаман гаьнарча Iадаташца, гIулакхашца, культураца бувзам бола, из деррига хьагойташ бола болх бар ала йиш я цох. Боккхача мехка дахаш долча дуккхача къамий историцара бIаь совгIа барзкъа дайра цу кхетаче гулбеннарашта.

Цига дакъа лоацаш бар Россе Президента балха чубоагIа Москвера викалаш. Дукха хIама дар хьаьшашта кийчдаь хиннар, къаьстта йоккха мотиг дIалоацаш хилар «Вайх хIаравар» яха этно-фольклорни йоккха кхетаче. «Таврида» яхача дуккхача кулгаговзалех кийчбаь болх бар из.

«Сердало» газето хьалха яздаь ма хиллара, Россе къамий цхьоагIон Шера хетаяь яр из кхетаче. Программан юкъеяхаяр Россе 89 моттиг. Боккхача мехка дахача тайп-тайпарча къамий тхьоврача хана денз латта культура, гIулакх белгалдеш моттиг яр, ала деза цох.

ГIалгIайчено хьагойтар Россе Банка баьча онлайн-тохкамцара дикагIчарех цхьа толам

Ужахьанаькъан Хьамзат

Ардара бетта Россе Банка IX-гIа Ерригроссийски онлайн-тохкам болаш, ахча леладе хара даькъ тIа ше дикагIа йолча пхе моттига юкъебоагIаш хилар чIоагIдир вай мехко, Рязански, Белгородски, Орловски областашца, Бурятеца, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГIалгIайчен Пачхьалкхено.

Из хьал довзара болх дIабихьар ардара бетта 6-ча денгара 27-ча денга кхачалца fInzachet.ru портала тIа, цунна чувоагIаш хилар 2,5 миллион Россе вахархо, уж дIадахача шера 2,3 мара бацар.

ГIалгIайчен бахархоша гойтар шоаш дика кийчо яь хилар- из декхар дика кхоачашдир республикан доакъашхошта юкъерча 85% наха. Дезала хьисапера уж хаттараш кхоачашдеча дакъа лоацаш хилар 582 республикан фусам, царех 97% йолчар уж деррига хаттараш кхоачашдир.

ГIалгIайче гIолла йолча Россе банка отделене кулгалхочо Зайцев Вадима яхачох, республике из хьал дика латташ хилар гойтарал совгIа, из дика леладе ховш хиларо а цецвоаккх. Цо яхачох, дешархоша, бIарччача дезалаша гойтар республикан хIара денна дIахьош долча вахаре ахчанца леладу гIулакх ца хайча даргдоацаш долга.

Зачёт дIалуш оттадаь хинна хаттараш таханарча хьалашка хьежжа дар. Доакъашхой шоай доалахьара ахчан хьал нийса леладе ховш хилар гойта дезаш бар, цул совгIа шоай телефонаш тийшача балхах лораяр, мах беш нах Iехаберех лораваларах а цунна чудоагIаш дар. Зачёт дика дIаеннарашта цIи тIатеха сертификаташ делар, цу темах бола хьехам бир.

Цу тайпара хьехамаш дIадахьаро таро лу шоай дIадодар го, шоашта тийшаболх бой ха. Иштта болх нахаца дIабахьаро Россе Банка таро хулийт ахча леладара халагIа йола оагIонаш белгалъе, мехка малагIча моттигашка из кхетам балара болх дIабахьа безаш ба дукхагIа.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЫЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредитель: Государственное автономное учреждение «Издательский дом «Сердало»

Главный редактор: Х.А.Курскиева

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Роскомнадзора по Республике Ингушетия. Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033 от 16 декабря 2024 г.

E-maIl: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре ГАУ «Издательский дом **«Сердало»**.

Время подписания номера по графику в печать: 18 ноября 2026 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве **«Южный регион»**, с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ №____ **Тираж:** 2000 экз.

ТолашагIа болча хьинардарий, хьехамчий цIераш яьхар «Хьалхарбарий Преме»

Ужахьанаькъан Хьамзат

«Хьалхарбарий Преми» яхача моттигерча проекте котбаьннарий цIераш яьхар вай мехка. Берий театра доазон тIа йоаржаяьча кхетаче; гулбеннабар берригача мехкара «Хьалхарбарий болама» хьинар дола дешархой, хьехамчаш, кураторашш.

Къонача артисташа бIарчча программа кийчъяьяр цига. ХIара денна къонабарашта шоай начIал доаржаде гIо деш болча къонабарашта къаьстта терко йир цига. Хьехархошта, кураторашта Мехкадаьгара лоархIаме грамоташ елар.

Эггара толашагIбараш хоржаш, кхетаче яр ала деза цох. «Укх шерара хьинардар» яхача оагIонца котало ТIой-Юртарча № 3 йолча ишколерча Мерешканаькъан Iаддал-Рахьима кхаьчар. Эггара толашагIа бола оагIув МагIалбикерча № 20 йолча ишколе хилар, хIаьта толашагIа йола куратор ТIой-Юртарча № 1 йолча ишколера Гаданаькъан Диана я, аьнна, белгалйир.

«Укх шерара хьехамчаш» яха цIи елар Кхоартой Хадена (Iаьлий-Юртара № 1 йола лицей), дешаре толашагIа йола куратор Буро кIалхарча № 3 йолча ишколера Доврбиканаькъан Зарета я аьлар, хIаьта «ТолашагIа йола тоаба» яхача оагIонца МагIалбикерча № 20 йолча ишколера «Сийрда доага дегаш» яхараш котбаьлар. Царех хIара совгIата хьалха дукха, хьинаре къахьийга бетташ латт, эзараш дика гIулакхаш. ХIаьта котбаьннарий гIулакх цу тIа соцаш дац, уж дIахо а вай къаман вахаре дукха къахьега, доккхий дикаш кхолла лаьрхIа ба.

Россе МИДе ший балхаца дувзаденнараш довзаш хилар, мехкарча Миннаца кулгалхочун гIонча

Баркинхой Мурад

Москверча Россе МИДе балхаца дувзаденнараш довзаш ха дIахьош хилар Миннаца кулгалхочун гIонча вола Хьаьшанаькъан Хьамзат. Цу балхацара керттера темаш экономикан чухьарча гIулакхашца, халкъашта юкъерча бувзамца, российски моттигий хIама доазол арахьа дIадовзийтарца ювзаенна яр. «Сердалога» из хоам бера мехкарча Миннацера.

Вай мехкарча викалашца Москве болх дIахьош хилар Даькъастен кхыйолча моттигашкара къахьегамхой, чухьарча бувзамах болча оагIон болхлой, иштта СКФОра МИДа викалаш.

Шин дийнахьа тайп-тайпарча хьакимашца, моттигашка кхетаченаш хилар цар. Шоай балхацара эггара кертердараш доашхаш къахьийгар ала деза гулбеннараша. Белгалде деза, республикашка къахьегаш барашта цох дикка пайда хиннилга; моттигерча, иштта халкъашта юкъерча оагIонашца кердадараш довза, хьаэца аьттув бар цу кхетаче.

ИнгГУ студентка котъяьлар, Москве дIахьоча Халкъашта юкъерча конгрессе

Оздой Iийса

ГIалгIай паччахьалкхен университета лорий института 5-ча курсе ягIа студентка Кокуева Дина котъяьлар «Кагирхой Iилман яхьашка». Дика толам гойтар ИнгГУ викала «Вахара лоархIаме инфекцеш: уж массайолча оагIорахьара йовзар, цар керда хаттараш» яха Халкъашта юкъера III-гIа конгресс дIахьош, из хилар 2026 шера лайчилла бетта 11-ча денгара 13-ча денга кхаччалца. Кхетаче хетаяь яр РАН академика Хоменко А.Г. 100 шу дизара.

Цу лоархIамеча вIашагIкхетаре Кокуева Динас йийшар тохкама балха доклад, из хетаяь яр «Цхьан белгала йолча хана сага цIий хьадаш хилар: из хила дезаш да е дац?» яхача хаттара. Болх кийчбир; Iилман кулгал деш хинначa хьехамчас, профессора ГетагIазанаькъан Заретас новкъостал деш.

ГIалгIайчен студенткас дийцар говзанчаша тIаийцар, лакха мах оттабеш; кхелахоша, цхьа барт болаш, цунна хьалхара моттиг елар. «Кагирхой Iилман яхьашка» дикагIа йола моттиг яккхара къахьегаш бар, Россе тайп-тайпарча моттигашкара, кхыча мехкара баьхка къона говзанчаш, студенташ-лораш. Цар гойтар цу яхьашка чоалхане клинически декхараш мишта кхоачашду.

Кокуева Динас халкъашта юкъерча кхетаче гойтар лорий дешара лакха боарам, иштта ГIалгIайчен паччахьалкхен университета чIоагIа Iилман кIийле хилар.